

กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย :
ศึกษากรณีการจำกัดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

Product Liability Law: Case Study on Limiting Punitive Damages

สุปราณี จำปาทอง^{1*} และ ศิรภา จำปาทอง²

Supraneer Chumpathong^{1*} and Sirapa Champathong²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

^{1*} Graduate student in Master of Laws, Rangsit University, Phahonyothin Rd., Lak-hok, Pathumthani, Thailand 12000

² Lecturer in Master of Laws, Rangsit University, Phahonyothin Rd., Lak-hok, Pathumthani, Thailand 12000

*Corresponding author, E-mail: nunui_933@hotmail.com

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาบังคับใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษและยับยั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันมิให้ผู้ผลิตกระทำการให้เกิดความเสียหายต่อไปในอนาคต ในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกันสินค้าของผู้ประกอบการมากเกินไป โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก จากการศึกษาพบว่า การกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพบว่า ในขณะที่การร่างกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มิได้มีการจัดให้รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย และจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบให้ความแตกต่าง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย ได้มีการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้โดยดุลยพินิจของศาลแท้จริง แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา บางมลรัฐมีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนการลงโทษเอาไว้ด้วย ผลการศึกษาเห็นควรให้มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ไม่ควรมีลักษณะที่ตายตัว ควรมีลักษณะยืดหยุ่นเป็นไปตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำ อีกทั้งเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาตรา 11 (2) ให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในการลงโทษไว้ไม่เกินสามเท่าของจำนวนค่าสินไหมที่แท้จริงหรือไม่เกินจำนวน 15 ล้านบาท อีกทั้งหากมีการจงใจกระทำความผิดในการคิดหรือนำเข้าหรือขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กรณีนี้ไม่ตกอยู่ภายใต้การได้รับยกเว้นการจำกัดค่าสินไหมทดแทน แต่ให้เป็นไปตามดุลยพินิจศาลเห็นสมควร

คำสำคัญ: ความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ค่าสินไหมทดแทน ค่าเสียหายเชิงลงโทษ

Abstract

The Liability for Damage Caused by Unsafe Product Act B.E. 2551(2008) has determined the compensation as punishment to be enforced. Its objective is to punish and deter such action strictly to prevent manufacturers harmful actions in the future. The amount of compensation has limited the penalty to not exceeding two times of the actual damages so that it will not cause too much impact on insuring cost to the operators, especially for small and medium enterprises. From the study, it was found that the determination of the compensation limit as punishment of the Liability for Damage Caused by Unsafe Product Act B.E.2551 was in draft process. There was an arrangement to get a public hearing and the opinions of stakeholders. From the study of foreign laws as a comparison, for example, those of England and Australia, the amount of compensation as punishment is under the Court's true discretion. However in the United States, in some states, the amount of compensation as punishment is limitedly determined. From the study result, the amount of compensation as punishment should not be fixed as it should be flexible according to the circumstances and severity of the offense. In addition, there should be amendment of the Liability for Damage Caused by Unsafe Product Act B.E.2551, Section 11(2) to limit the punitive compensation to not more than three times the amount of actual damage or not over 15 million Baht. If the offender willfully commits the offense or import or distribute harmful products, these cases shall not be subjected to the exemption of the compensation limit but instead it shall be under the judgment of a Court as appropriate.

Keywords: product liability, compensation, punitive damages

1. บทนำ

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นเป็นค่าเสียหายที่มีการกำหนดเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงเนื่องจากจำเลยกระทำการไปด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มีความมุ่งร้าย หรือการหลอกลวงอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ โดยหลักแล้วค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อลงโทษ (punishment) จำเลยที่กระทำการฝ่าฝืนที่รุนแรง ในกรณีของกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ และ เพื่อยับยั้งป้องกัน (deterrence) ไม่ให้จำเลยและผู้อื่นกระทำการที่มีลักษณะในทำนองเดียวกันอีกในอนาคต ในกรณีของกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ (มานิตย์ จุมปา, 2554)

แม้เจตนารมณ์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะสอดคล้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่า วัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ดังกล่าว ไม่สามารถบรรลุได้อย่างแท้จริง เพราะในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กลับมีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ไว้ในมาตรา 11 (2) เพื่อมิให้ก่อให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกันของผู้ประกอบการมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังปรากฏในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ความตอนหนึ่งว่า

“นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังเห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ด้วย เพื่อมิให้ก่อให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกันของผู้ประกอบการมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยคณะกรรมการฯ ได้กำหนดจำนวนสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นจำนวนไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง โดยเทียบเคียงจากมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางค่า พ.ศ.2545 ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดตัวอย่างของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ศาลอาจใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ด้วย เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550)

ในประเทศไทยได้มีการจำกัดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกันของผู้ประกอบการมากเกินไป โดยเฉพาะขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดเล็กและการจำกัดเพดานในการพิสูจน์ความเสียหายไม่ให้มีจำนวนเงินที่สูงเกินความเหมาะสม โดยมีการกำหนดอัตราสูงสุดของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้

แต่ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้ศาลไม่สามารถที่จะใช้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่กระทำการฝ่าฝืนรุนแรง และยับยั้งมิให้ผู้ประกอบการนั้นหรือผู้ประกอบการอื่น

กระทำลักษณะในทำนองเดียวกันในอนาคตได้ เพราะจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นไม่ได้มีจำนวนมากเพียงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการนั้นและผู้ประกอบการอื่นหาทางเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยสินค้าขึ้นอีกต่อไปในอนาคตอย่างเต็มที่

ในขณะที่ในต่างประเทศนั้น กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ในระยะเริ่มแรกไม่มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ แต่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้บรรลุดุเดือดประสงค์ที่จะลงโทษและยับยั้งผู้ประกอบการที่กระทำการละเมิดและผู้ประกอบการรายอื่นไม่ให้กระทำการในลักษณะเดียวกัน จึงทำให้บรรดาผู้ประกอบการทั้งหลายหันมาให้ความสำคัญในการลงทุนพัฒนาให้สินค้าที่ผลิตมีความปลอดภัย จนทำให้มาตรฐานของสินค้าในประเทศอยู่ในระดับสูงและประชาชนได้รับความปลอดภัยในการใช้สินค้านั้น แต่ในการกรณีที่ได้มีการใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในจำนวนเงินที่สูงเกินความเหมาะสม ทำให้เกิดกระแสที่จะจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นหลักการทั่วไปที่สามารถใช้ได้กับคดีละเมิดต่าง ๆ ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้น โดยกระแสที่จะมีการปฏิรูปการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษนั้นมีอยู่ในหลายลักษณะ เช่น การจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่เกิน 2 เท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง หรือมีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่เกินจำนวนที่เท่าแล้วแต่ประเภทของความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิด เป็นต้น ส่วนในของประเทศอื่น ๆ มีทั้งประเทศที่ไม่มีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ เช่น ประเทศ

อังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับสหรัฐ และ ประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับมลรัฐส่วนใหญ่ เป็นต้น และประเทศที่มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ แต่มีการกำหนดที่เป็คกว้างไม่ตายตัว เหมือนดังประเทศไทย ดังเช่นที่ปรากฏในบางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐอลาบามา และมลรัฐโอคลาโฮมา เป็น

ดังนั้น จึงมีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าวิจัยว่า ในเมื่อประเทศไทยเพิ่งเริ่มต้นใช้กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมีการนำเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้เฉพาะในกรณีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ใช่การนำหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้เป็นหลักทั่วไปในความรับผิดทางละเมิด การที่กฎหมายจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่ให้เกินจำนวน 2 เท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง จะเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ หรือควรมีการยกเลิกการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่มีการกำหนดไว้ หรือยังคงหลักการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้แต่มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษไว้ให้สัมพันธ์กับความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำละเมิดเป็นเรื่องๆ ไปหรือสัมพันธ์กับฐานทางการเงินของผู้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.2 เพื่อศึกษาถึงการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย

2.3 เพื่อศึกษาถึงการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษในกฎหมายต่างประเทศ

2.4 เพื่อเสนอแนะการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเพื่อทำให้กฎหมายนี้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้กระทำโดยการค้นคว้าและรวบรวมวิจัยทางเอกสารเป็นสำคัญ โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ และเอกสารทางวิชาการของประเทศไทยและของต่างประเทศ เพื่อรวบรวมศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะในการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

4. ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ(Punitvie Damages) หมายถึง ค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นเพื่อลงโทษจำเลยเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่โจทก์พิสูจน์ได้ และมีจุดมุ่งหมาย เพื่อลงโทษจำเลยที่มีพฤติกรรมละเมิดที่มีความชั่วร้ายมาก โดยเป็นการจงใจทำละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากกระทำไปจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ก็มีได้ใส่ใจกับผลของการกระทำนั้น (ชูศักดิ์ ฉัตรชุติมากร, 2553) ซึ่ง ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้มีอยู่ในประวัติศาสตร์ทางกฎหมายมายาว

นั้นเป็นเวลา 2,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยในสมัยก่อนนั้นบรรพบุรุษรู้จักกันในฐานะของค่าเสียหายที่มีจำนวนหลายเท่าตัว (multiple damages) ค่าเสียหายชนิดนี้ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาตั้งแต่ยุคกฎหมายบาบิโลเนีย (babylonian) และเป็นกฎหมายที่มีความเก่าแก่ที่สุด ค่าเสียหายชนิดนี้จะถูกคำนวณโดยการทวีคูณความเสียหายที่เกิดขึ้นตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตามการกระทำของผู้กระทำละเมิด โดยให้ชดเชยตั้งแต่ 3 เท่าจนถึง 30 เท่าของราคาวัตถุที่ถูกทำให้เสียหาย (ซุสศักดิ์ ฉัตรชุตินาคร, 2553) โดยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นถือกำเนิดชัดเจนเป็นครั้งแรกในระบบกฎหมายอังกฤษ โดยเดิมมิได้รู้จักกันในชื่อของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ หากแต่รู้จักกันในนามของค่าเสียหายที่เป็นทวีคูณ (multiple damages) (ปริญาวัน ชมเสวก, 2550) ต่อมาศาลอังกฤษได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในคดี *Huckle v. Money* โดยกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสำหรับการทำละเมิดที่เจ้าหน้าที่ก่อให้เกิดขึ้นโดยปราศจากอำนาจและก่ออันตรายแก่ประชาชนสูงถึง 300 ปอนด์ (ฤชณ ทองคำแท้, 2550) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เป็นหลักกฎหมายที่ได้รับการพัฒนามาทางระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (เจลิ้มศักดิ์ ภัทรสุมันต์, 2553)

โดยวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น มีจุดประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ

ประการแรก เพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิดให้มีความเข็ดหลาบ กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดกระทำการละเมิดโดยมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ากระทำไปโดยมีความชั่วร้ายภายในจิตใจ ไม่ใส่ใจถึงความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นกับผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องมีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มอีกส่วนหนึ่งจากค่าสินไหมทดแทนธรรมดา เพื่อเป็น

การลงโทษผู้กระทำละเมิดให้มีความเข็ดหลาบ จะได้ไม่กระทำการเช่นนั้นอีก (ซุสศักดิ์ ฉัตรชุตินาคร, 2553)

ประการที่สอง เพื่อยับยั้งป้องกันมิให้จำเลยหรือบุคคลอื่นมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนั้นอีกต่อไปในอนาคต กล่าวคือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมิได้เพียงแต่ลงโทษจำเลยเท่านั้น หากแต่ยังมีผลเป็นการยับยั้งมิให้จำเลยและบุคคลอื่นที่จะกระทำการเช่นเดียวกันนั้นต่อไปในอนาคตอีกด้วย โดยศาลใช้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นเครื่องมือในการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ (ซุสศักดิ์ ฉัตรชุตินาคร, 2553)

การจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย ได้มีการจำกัดไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงซึ่งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมิใช่หลักการทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ในเรื่องต่าง ๆ ได้เหมือนดังเช่นในต่างประเทศ แต่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะกำหนดได้ในเรื่องใดต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง กำหนดไว้ โดยกฎหมายไทยที่มีการกำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ซึ่งได้กำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษไว้ไม่เกินสองเท่าของความเสียหายที่แท้จริง

พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ศาลจะพิจารณา กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ว่า

1) นอกจากกำหนดค่าสินไหมทดแทนเฉพาะในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าคืนผลประโยชน์ที่ได้จากหรือเนื่องจากการละเมิด โดยคิดรวมเข้าไปในค่าสินไหมทดแทนได้

2) ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดค่าสินไหมทดแทนตาม (1) ได้ ให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

3) ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนแจ้งว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้า เป็นการกระทำโดยจงใจหรือมีเจตนาถ่วงถ่วง เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้ แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2)

กฎหมายไทยฉบับที่สองที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการกำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ คือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีก หรือมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำความผิด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550) อย่างไรก็ดี ได้มีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 11(2) (อำนาจ กุศลนันท์, 2552) ไว้ไม่ให้ศาลกำหนดเกินกว่าสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

เมื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่กำหนดไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พบว่า ในชั้นแรกที่มีการร่างกฎหมายนี้ ไม่มีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ แต่เปิดให้เป็นดุลพินิจที่จะกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ เหมือนดังเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา มีความเห็นของผู้แทนสภา

อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยว่า ควรกำหนดอัตราสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้

ในต่างประเทศนั้น หลักเกณฑ์ในเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่สามารถนำไปปรับใช้กับคดีต่าง ๆ ได้ ซึ่งต่างไปจากกรณีของประเทศไทยที่การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะที่จำต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะเรื่องจึงจะทำให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ดังนั้น การพิจารณากฎหมายต่างประเทศที่จำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จึงเป็นการศึกษาจากหลักเกณฑ์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั่วไปที่นำไปปรับใช้กับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในคดีความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ซึ่งประเทศอังกฤษไม่มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ แต่มีการจำกัดเพียงขอบเขตและข้อจำกัดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้จากบรรทัดฐานของศาลเท่านั้น (ชูศักดิ์ วัชรชุติมากร, 2553) ส่วนประเทศออสเตรเลียไม่มีการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้แต่มีการจำกัดขอบเขตและข้อจำกัดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (ชูศักดิ์ วัชรชุติมากร, 2553) ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยส่วนใหญ่แล้วไม่มีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพราะเคยจำกัดกรอบโดยอาศัยแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลฎีกาแต่ก็ยังคงมีความยืดหยุ่นบ้างเพราะศาลฎีกานั้นได้คล้อยตามความต้องการของคนในสังคม แม้ว่าศาลฎีกาได้พยายามวางหลักเกณฑ์ไว้แล้วก็ตามแต่ในระดับมลรัฐนั้นไม่ผูกพันกับแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาที่ได้สร้างขึ้นจึงนำไปสู่การปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแห่งสหรัฐอเมริกา (มานิตย์ จุมปา, 2554)

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในประเทศไทยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมิใช่หลักการทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ในเรื่องต่าง ๆ ได้เหมือนดังเช่นในต่างประเทศ หากแต่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะกำหนดได้ในเรื่องใดต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะเรื่องกำหนดไว้ ดังเช่นที่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ที่ให้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ โดยมีเจตนารมณ์ของเรื่องนี้ คือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีก หรือมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตาม การที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้นั้น จะต้องมีข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1) ผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ

2) เมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย สำหรับหลักเกณฑ์ในการที่ศาลใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 (2) ว่าศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบกัน แต่ประเทศไทยมีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่ให้เกิน 2 เท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงศึกษาประวัติความเป็นมาของการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่กำหนดไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ในต่างประเทศนั้น บางประเทศไม่มีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ เช่น

ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับสหรัฐและมลรัฐส่วนใหญ่ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในประเทศที่ไม่มีมีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในส่วนของหลักการเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ในคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งปรับใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย ก็จะไม่มีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม คงมีเพียงการกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตที่จะใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพื่อให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษบรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น ส่วนบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐมีการกำหนดจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้

ผู้จัดทำเห็นสมควรให้มีการแก้ไขการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่เกิน 3 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงหรือไม่เกินจำนวน 15 ล้านบาทแล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่ากัน ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และขอยกเว้นหากจำเลยกระทำไปโดยมีหลักฐานชัดเจนว่าจะผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกรณีไม่ตกอยู่ในข้อจำกัดของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้บรรลุเป้าหมายที่จะลงโทษจำเลยและยับยั้งจำเลยและบุคคลอื่นไม่ให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก

6. กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดีข้าพเจ้าต้องขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์นาวาเอกหญิง ดร.ศิริกา จำปาทอง และ รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา ที่ให้

คำแนะนำปรึกษา แนะนำ ดูแลด้วยดีเสมอมา และสุดท้าย
ขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุน
ทางด้านการศึกษามาโดยตลอด

7. เอกสารอ้างอิง

กฤษณ ทงคำแท้. (2550). ปัญหาการกำหนดค่าสินไหม
ทดแทนในความเสียหายต่อสิทธิออกทรัพย์สิน:
ศึกษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ,
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

เฉลิมศักดิ์ ภัทรสุมันต์. (2553). ปัญหาการกำหนดค่า
สินไหมทดแทนในคดีผู้บริโภค ศึกษาเฉพาะ
กรณีค่าเสียหายในเชิงลงโทษ, เอกสารวิชาการ
หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม
ระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 14, วิทยาลัยการยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม.

ชูศักดิ์ ฉัตรชุติมากร. (2553). ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดี
ผู้บริโภค, รายงานการศึกษายอบรมในหลักสูตรผู้
พิพากษาผู้บริหารศาลในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๓,
สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม.

ปริญญาวัน ชมเสวก. (2550). ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดี
ละเมิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงท้ายบทความ.

มานิตย์ จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อ
ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2550). บันทึก
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่าง
พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่

เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. เรื่อง
เสร็จที่ 252/2540 สิงหาคม 2550.

อำนาจ กุศลนันท์. (2552). พระราชบัญญัติความรับผิด
ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่
ปลอดภัย พ.ศ.2551. วารสารคลินิก เล่มที่: 290.